

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

НАШ ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС – 33545

З ХОЛОДНОЯРСЬКИМ ВОГНЕМ У СЕРЦІ

У Кривому Розі та в с. Ганнівці, що на Кропивниччині, вшанували пам'ять Головного отамана Холодного Яру Костя Пестушка (Степового-Блакитного). Меморіальні заходи з нагоди 120-ліття Костя Пестушка пройшли за участі Романа Ковалю, фронтмена гурту "Тінь Сонця" Сергія Василюка та заслужених артистів України кобзарів Тараса Компаніченка і Тараса Силенка.

Завдяки книгам Романа Ковалю та Олександра Мельника, розголосу в засобах масової інформації (до цієї роботи докладав і я як журналіст) постать Костя Пестушка сьогодні стала воістину культовою серед місцевої патріотичної молоді.

Десять років тому в с. Ганнівці з моєї ініціативи, яку дієво підтримали криворізьке козацтво і патріотичні організації, було проведено краєзнавчу конференцію, у якій взяли участь історики і краєзнавці Криворіжжя й Кіровоградщини, а також народні депутати Микола Коробко та Микола Колісник. Невдовзі Тернівське козацтво та вільнокозацька організація на чолі з Юрієм Настуценком встановили в с. Ганнівці пам'ятний знак на честь героя, біля якого щороку відбуваються пам'ятні заходи. 2013 року Ігор Степура ініціював проведення у Кривому Розі фестивалю "Степова дивізія" (його варто зробити щорічним).

Банери і портрети Костя Пестушка сьогодні можна побачити на патріотичних заходах і навіть на стадіонах, де вболівають криворізькі ультрас. На честь Костя Пестушка і Степової дивізії називаються вулиці Кривого Рогу. Мрію про те, щоб погруддя Костя Пестушка було встановлено на постаменті, звільненому нещодавно від пам'ятника чекістові Василю Валявку, встановленому за радянської влади біля Криворізького історико-краєзнавчого музею.

До 120-річчя від дня народження Костя Пестушка ми прийшли з новими здобутками. Криворізький історик Олександр Мельник (з нашою допомогою) видав унікальне видання "Антибільшовицький рух опору на Криворіжжі (1919 – 1923)". У дослідженні йдеться не лише про Костя Пестушка, а й про інших отаманів Криворіжжя – Іванова (Тишанина), Клепача, Ялисея Лютого-Черевика, Гнибиди-Гниненка, Чорного Ворона, Свища, Малашка, Федорченка та інших, які також заслуговують на нашу вдячну пам'ять.

У Криворізькому державному педагогічному університеті відбулися відкриті історичні читання, присвячені Визвольному руху на Криворіжжі. Працювала й вистава експозиції Криворізького історико-краєзнавчого музею "Повстанський рух на Криворіжжі 1919 – 1923 років", на якій, окрім документів і фотодокументів, демонструвалися зразки повстан-

ської холодної зброї цього періоду. Було розгорнуто фотовиставку "3 історії вшанування пам'яті Костя Пестушка на Криворіжжі", книжкову тематичну виставку і книготорівлю.

Відкрив вечір пам'яті Роман Коваль, який ще 1997 року випустив книжку "Кость Блакитний, отаман Степової дивізії". "Шановні козаки, дорогі козаки! – сказав він. – Криворіжжя – це один з епіцентрів Українського визвольного руху в добу Української революції, а Кость Блакитний, з нагоди 120-річчя якого ми сьогодні зібralися, – народний полководець, який зібрав під синьо-жовті знамена 20000 козаків".

Перед майже півтисячною аудиторією виступили ректор Криворізького державного педагогічного університету, доктор філософських наук, професор Ярослав Шрамко, заступник голови СОУ полковник Петро Лисенко і старший лейтенант 17-ї Окремої танкової бригади, член Історичного клубу "Холодний Яр" Олександр Косіненко.

Олександр Мельник представив свою книжку "Антибільшовицький рух опору на Криворіжжі. Я ж презентував 2-ге видання своєї поетичної збірки "Повстання", а студент Руслан Шишка прочитав вірш із цієї збірки, присвячений Костеві Пестушці.

9 лютого виповнилося 95 років від дня загибелі побратимів Костя Блакитного – отаманів Холодного Яру. У цей день 1923 року під час повстання в Лук'янівській в'язниці в Києві загинули холодноярські отамани Мефодій Голик-Залізняк, Денис Гупало, Ларіон Загородній, Сергій Захаров, Юрій Дробатковський, отаман Київщини Іван Гайовий, їхні козаки, полковник Костій Здобудь-Воля, сотники Армії УНР з Галичини Микола Опока і Михайло Турок (усього 38 осіб). На пам'ять про них Сергій Василюк проспівав пісню "Народна війна". А разом з Тарасом Силенком потужно виконали пісні "Чорна рілля ізорана" та "Меч Арєя".

Тарас Силенко проспівав "Буде нам з тобою що згадати" та пісню "Роковини" на слова подільського отамана Ананія Волинця, який від 1913 р. навчався у Верхньодніпровському сільськогосподарському училищі. Пісні на слова Миколи Вороного, Спиридона Черкасенка та Марка Кропивницького пречудово виконав Тарас Компаніченко. У його ж виконанні пролунала пісня, яку в походи співали козаки Степової дивізії, – "Тей, нумо, браття, всі до зброї!".

Увечері того ж дня відбувся вечір пам'яті Костя Пестушка і в Тернівському районі Кривого Рогу. Коліс це були Веселі Терни – колиска Степової дивізії, батьківщина Віри Бабенко, легендарної зв'язкової Костя Пестушка.

10 лютого епіцентром подій стала Ганнівка – рідне село отамана, де йому встановлено пам'ятник. Вшанувати пам'ять славного земляка прибули військові, активісти ВО "Свобода" і козаки з Кривого Рогу, Нікополя, Дніпра, Жовтих Вод, Кропивницького, які під звуки військового оркестру пройшли урочистою ходою з центру села до меморіалу Костя Пестушка, де відбувся мітинг і було відправлено молебень за упокій отамана та його побратимів.

Пам'ятні заходи завершилися у Ганнівській школі, де знову лунали оповіді про Костя Пестушка та українське повстанство з вуст Романа Ковалю, Олександра Мельника, Володимира Стецюка, Ігоря Степури, Юрія Сиротюка, а також пісні доби УНР у чудовому виконанні кобзарів Тараса Компаніченка, Тараса Силенка і фронтмена гурту "Тінь Сонця" Сергія Василюка.

Проводжала Ганнівка гостей смачним кулешем, приготуваним козаками з ГО "Степ", і дружніми обіймами.

Пам'ятні заходи з нагоди 120-ї річниці від дня народження Костя Пестушка стали можливими завдяки підтримці Історичного клубу "Холодний Яр" (президент Роман Коваль), заступника голови Кіровоградської обласної ради Ігоря Степури, Благодійного фонду народного депутата Костянтина Усова, ТОВ "Трей-Україна" (керівник Микола Ястреб), ПАТ "Криворіжзалізрудком" (керівник Федір Караманиць), підприємця з Львова Ігоря Гаврищишина, народного депутата Віталія Купрія та ганнівчанина Миколи Колісника. А ще надали допомогу голова ГО "Криворізьке міське правозахисне товариство" Микола Коробко, козаки Микола Кам'янський, Леонід Лятуринський і Микола Цабак.

Особлива подяка нашим видатним музикантам – Тарасові Компаніченку, Тарасові Силенку, Сергієві Василюку, чий ідейно-естетичний та емоційний внесок у загальний зміст і атмосферу пам'ятного заходу був колосальним.

"Шкода, що мій батько не дожив до цього, – він би на крилах літав", – сказала після пам'ятного заходу, витираючи сльози, літня ганнівчанка Людмила Григорівна Пода.

Слава Костеві Блакитному та його козацтву!

Володимир СТЕЦЮК,
голова оргкомітету

На світлинах Ігоря Гаврищишина Роман Коваль, Тарас Силенко, Сергій Василюк і Тарас Компаніченко на в'їзді в с. Ганнівку – батьківщину отамана Степової дивізії Костя Пестушка. 10 лютого 2018 р.

ГЕРОЇЧНИЙ ВЧИНОК КОЗАКІВ

1 квітня б. [1919] р. більшовики повели наступ на наші позиції на с. с. Куча, Барсуки, Іваньковці, Песець і Бучач. Опісля впертого бою ворог захопив с. с. Кучу, Барсуки і Песець, де йому подалося в полон біля 40 душ наших козаків.

Як обеззброювали, били і виводили наших козаків більшовики до себе в полон [нерозбірливий друк рядка] наші...

Врятувати полонених зважились два охотники – Г. Дзюба і П. Пугач.

Використовуючи нерівності місцевості і передвечірню пору, ці два лицарі майже бігцем кинулися доганяти більшовицький відділ, що вів наших полонених... Несподіваним нападом цих двох завзятих козаків уся партія наших полонених була звільнена, зброя їх та більшовицький обоз дісталися в наші руки, а ворожий конвой розбігся.

А[нтон] КОРШНІВСЬКИЙ
Син України. – 1920. – Ч. 12. – 27
жовтня. – С. 5 – 6.
Публікація Юрія Юзича

СВЯТО ВІЛЬНОКОЗАЦЬКОГО ДУХУ НА БАТЬКІВЩИНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ДО 100-ЛІТТЯ ПЕРЕМОГИ НАД РОСІЙСЬКИМИ ОКУПАНТАМИ

коштом козаків Лисянської, Моринської та Шевченківської сотень Українського реєстрового козацтва.

О 14.00 в актовій залі Шевченківського коледжу (вул. Шевченка, 74) відбудеться концерт козацької пісні. Участь у ньому візьмуть заслужений артист України кобзар Тарас СИЛЕНКО (Київ), поет, композитор і співак Валерій МАРТИШКО (м. Бориспіль), композитор і співак, отаман Товмачського куреня Дмитро ВОВК (м. Шпола), поетеса та берегиня УРК Валентина ВОЙЦЕХІВСЬКА (с. Шевченкове), старшокласники Шевченківської ЗОШ та студенти ВСП Шевченківського коледжу Уманського національного університету садівництва.

Про вільне козацтво розкажуть письменник Вадим МИЦІК (місто Звенигородка), отаман Козачанського куреня Вільного козацтва Олег ГОЛУБ (с. Козацьке) і сотник Історичного товариства "Чорні запорожці" Роман БОРОВИК (місто Корсунь).

Організатори
Історичний клуб "Холодний Яр"
ГО "Козачанський курінь Вільного козацтва"

На малюнку Дмитра Бур'яна – Іван Богун.

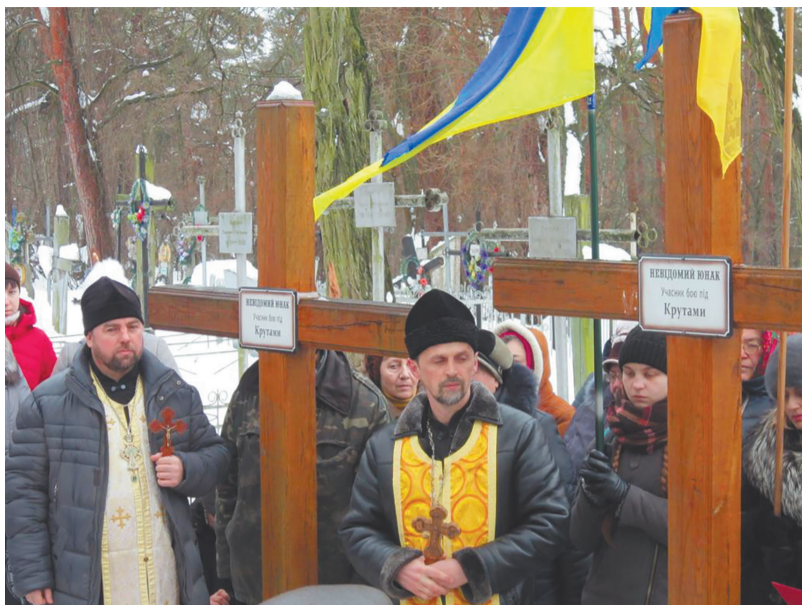
Знаєш історію – знаєш, за що воюєш!

Щорічні вшанування в Холодному Яру, присвячені 250-ЛІТТЮ КОЛІВЩИНИ ТА 100-ЛІТТЮ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ, Відбудуться 28 – 29 квітня 2018 р. в Медведівці, Мельниках, на берегах Гайдамацького ставу та на х. Буда.

Історичний клуб "Холодний Яр", ВО "Свобода", "Національний корпус", "Правий сектор" запрошують

ВШАНУВАННЯ НА ЧЕРКАЩИНІ

29 січня на кладовище с. Старосілля Городищенського району Черкаської області прийшли небайдужі місцеві жителі, а також активісти Руху з Черкас, представники громадської організації "Територія Гідності" зі Сміли. А вже на цьому кладовищі знайшли вічний спочинок три невідомі юнаки, які дістали смертельні поранення біля станції Крути в січні 1918 року.

Деякі роки тому могили у Старосіллі освятили і відправили по героях панахиду. З ініціативи громадського об'єднання "Воля XXI" було встановлено великі хрести. І цього року протоієрей храму Івана Предтечі УПЦ КП Василь Пleshинець відслужив панахиду. Допо-

магав йому військовий капелан, митрофорний протоієрей УАПЦ зі Сміли Михайло Шевчук. Опісля лунали виступи, палкі, пронизливі, щемливі...

Велелюдним було вшанування на станції ім. Тараса Шевченка 2 лютого. Ініціювали його Смілянська сотня Українського вільного козацтва ім. Василя Бурки під проводом отамана Віктора Шевчука і благодійний фонд "Діоніс" із Черкас (директор Оксана Гончарук). Ініціаторів підтримав виконавець обов'язків міського голови Костянтин Синьгуб. Разом з реконструкторами Черкащини, активістами із Цвіткового, які відновили старовинний паровоз, й відбулося дійство. Воно

не залишило байдужими ні смілян, ні гостей міста.

Але спочатку була урочиста частина. Центральним її моментом стало відкриття меморіальної дошки на пам'ять про перемогу вільних козаків на ст. Бобринській над росіянами сто років тому. Відкрили її онучка смілянського полковника Якова Водяного Тетяна, правнучка Христини та Мирослава, племінниця Христини. Освятили дошку священники УАПЦ, зокрема архієпископ Харківський і Полтавський Афанасій. Освятили вони і 240-річний дуб. Віднині дуб носитиме ім'я славного лицаря Якова Водяного. Як зазначив отаман Віктор Шевчук, тепер усі важливі заходи сотні ім. Бурки, зокрема прийняття присяги молодими козаками, відбуватимуться саме на цьому святому місці. Першу присягу новонаверненим козаком УВК було складено цього ж дня...

Натхнення присутнім додавали й пісні лідера гурту "Тінь Сонця" Сергія Василюка, члена Історичного клубу "Холодний Яр". Сергій Василюк привітав козацьке товариство від імені Історичного клубу "Холодний Яр" та запросив громаду 28 – 29 квітня відвідати Холодний Яр під час традиційного вшанування наших славетних пращів, яких свого часу воскресив Юрій Горліс-Горський і продовжує воскресити Роман Коваль. "Нехай світлі образи Якова Водяного, Семена Гризла та Василя Чучупаки надихають нас і надалі до боротьби за Українську Україну!" – додав він.

Промовляли також Наказний кошовий отаман УВК Анастолій Грива та керівник Департаменту культури та взаємозв'язків із громадськістю Черкаської ОДА Олександр Шабатін.

А потім відбулася реконструкція бою. До станції під'їхав паротяг з більшовиками, які пішли в наступ, проте його відбили вільні козаки. Вони стрімко пішли в контратаку. Лунали постріли, строчив кулемет кулеметниці Оксани Гончарук, лунали вибухи, станцію затягло димом, падали поранені, та козаки, звісно, перемогли. Бо так було і так буде!

– Наші наступають! – радісно вигукували діти і ветерани АТО.

Так, у цей день на ст. Бобринській знову перемогли вільні козаки вільного народу під рідними синьо-жовтими стягами!

Олександр ВІВЧАРІК,
Історичний клуб "Холодний Яр"
м. Сміла

На світлинах автора – вшанування полеглих Героїв Крут у Старосіллі та реконструкція переможного бою на ст. ім. Тараса Шевченка.

ні повернули назад на Переяслав, а Герасим, передавши листа старинським козакам, повернувся додому. Тяжко зраненого козака покладали у світлиці батьківської хати.

Згодом на Бориспільщині вибухнула повстання. Розігнавши по селах більшовицьку владу, Вороньківська сотня ввійшла в Бориспіль. На деякий час на Бориспільщині запанувала народна влада. Та свято тривало недовго.

Уже 12 червня Київ захопили російські окупанти. На Бориспіль рушила Башкирська дивізія червоних. Оточивши його потрійним кільцем, пішла на штурм. Вороньківській сотні вдалося вирватися з оточення в безнадійній ситуації і відійти в ліс між селами Старим, Кийловом і Вороньковом.

"Зачистивши" Бориспіль, окупанти вдерлися у Вороньків, вчинивши масовий терор. У хату до Коломіїдів увірвалося декілька озвірих кацапів. Побачивши забинтованого Герасима, зупинилися у дверях і розстріляли козака з гвинтівкою прямо в ліжку. Трагедія сталася на очах у матері, менших братів і сестри Єфросинії, яка й розповіла що історію онукам.

Розповідь Василя Олександровича Залізняка, 1965 р. н., записала Уляна Павливна ПЕТРЕНКО, 2002 р. н.

На світлинці – козак Вороньківської сотні Герасим Коломієць (без шапки) зі своїм братом Сашком, який також загинув у боротьбі проти російських окупантів.

Фото надіслала Уляна Петренко. Публікується вперше.

ту, яку проводять наші волонтери з Благодійного фонду "Суми", розповіла Тетяна Голуб.

Відбулася і благодійна акція. Кошти перераховано на рахунок важкопораненого бійця Леоніда Карпенка.

Приємно, що серед таких благодійників були наші молоді юнаки, студенти Сумського будівельного коледжу.

ЗІ СПРАВИ ОТАМАНА АНТОНА ШКАРБУНЕНКА-ШКУРКА

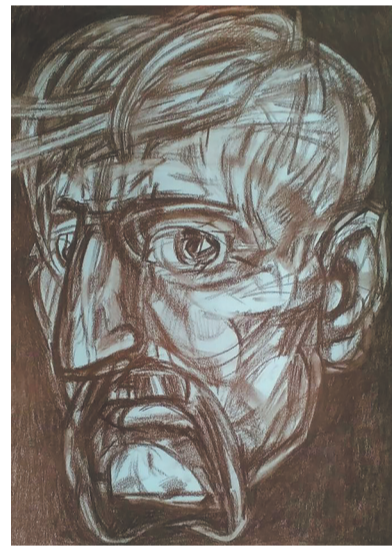
"Заст. Нач. БЦВ ОГПУ т. Черноусову Уповноваженого по б/б Доповідна записка про операцію в с. Терешках у ніч на 28 лютого 1925 року

У ніч на 28 лютого я, домовившись із Вами по телефону, виїхав у с. Терешки (тепер Сквирського р-ну Київської обл.) з кінним загном у 8 осіб і Начальником Сквирської Райміліції т. Латманом з метою здійснити обшук у гр-на села Терешки Куцюка Остапа, у якого, за отриманими мною відомостями, повинен був бути схований товар, пограбований невідомими у торговців у с. Рубченках, як-от: шкура, мануфактура і т. д.

Прибувши в село о 3 годині ночі, знайшли одного сільвиконавця, Платона Гришу, і поїхали з ним до хати Остапа Куцюка, що мешкає на краю села під Шалівським лісом на новобудові. Не доїхавши до хати 400 – 500 кроків, коней залишили з 2-ма конюхами в улоговині в кінці городу Куцюка Остапа, а самі разом з виконавцем вирушили до хати.

Підійшовши до його хати, міліціонери стали довкола хати на 10 – 15 – 20 кроків від хати, а я з начальником міліції та одним міліціонером підійшли до дверей, сільвиконавець же почав стукати у вікно, щоб Куцюк відчинив двері, але останній відмовився відчинити, мотивуючи тим, що він вночі нікому не відчиняє і боїться відчинити, тоді ми з т. Латманом підійшли до вікна і почали настійно вимагати відчинити двері, Латман назвав себе, після чого Куцюк погодився відчинити двері, якщо ми покличемо його сусіда Антонока Лазаря, хата якого за 15 – 20 кроків від хати Куцюка Остапа.

Взявши з собою одного міліціонера і того ж сільвиконавця, ми з Латманом підійшли до хати Ла-

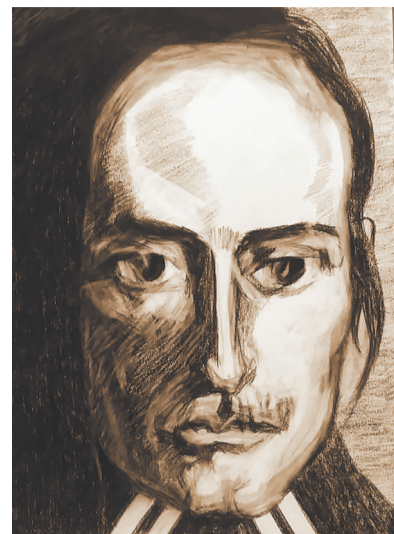

заря, виконавець почав стукати у вікно і просити, щоб Лазар вийшов до нас і пішов з нами до Куцюка, оскільки Куцюк не хоче без нього відчинити нам двері, на що Антонок Лазар не погоджувався, кажучи, що він вночі боїться виходити.

Тоді до вікна підійшов Н-к міліції т. Латман і почав категорично вимагати, щоб Антонок відчинив двері. На вимогу Латмана Антонок відповів, що "я боюся і вас не знаю". Латман же для того, щоб Антонок влевнився в його особі, підійшов впритул до вікна і запалив сірника, щоб той роздивився його обличчя, але й після цього Антонок не погоджувався відчинити двері, тоді я сказав Латману, щоб він відійшов від вікна, що Латман і зробив. Як тільки він відійшов від вікна і підійшов до мене (я стояв біля дерева, приблизно за 10 кроків від хати напроти цього ж вікна), із хати через це ж вікно пролунав постріл у нас, куля пролетіла між нами, зачепивши Латману шинель на лівому боці. У цю ж хвилину пролунали постріли з інших вікон цієї хати, спрямовані в усі боки. Стріляли з хати з гвинтівки і автоматичних револьверів.

До цього часу всі міліціонери перебували за 15 – 20 кроків від хати Куцюка Остапа, навколо неї, і вільно бігали, гріючи ноги, не очікуючи, безумовно, такого повороту справи. І раптово стрілянина з усіх вікон будинку сусіднього з тим, на який була звернена вся увага, безумовно, виявилася для всіх несподіванкою, і люди після моєї команди "В цепь – ложись, огонь по окнам і дверям" розбіглися в різні боки на 50 – 100 кроків, лягли і відкрили хаотично стрілянину по хаті Антонока Лазаря.

Після п'ятихвилинної перестрілки раптом відкрилася сильна стрілянина з вікон і дверей Куцю-

ка Остапа, і в цей же момент пролунав свисток за сараєм Куцюка Остапа, після якого від дверей Куцюка по нас було відкритий сильний вогонь із ручного кулемета. Такий самий свисток пролунав позаду наших коней за вербами. У такій несподіваній обстановці люди не чули моєї команди, і вийшло, що ми не знали, де хто з нас перебуває, до того ж до цього часу нас повідомили, що половина наших коней вирвалися від конюхів і розбіглися невідомо куди.

Люди були погано озброєні, мали по 8 – 10 набоїв, як з'ясувалося на місці, у трьох осіб були одні револьвери: у мене, у Латмана і в Завацького. За такого стану речей нічого не залишалось, як відступити в село, підняти на ноги сільвладу і виконавців, що ми й зробили.

Відступивши в село, негайно вжили заходи щодо розшуку коней через виконавців, одночасно послав кавалериста у Сквирі, з телефонограмою до Вас і з вимогою людей та зброї в командира 298 полку, це було близько 5-ї години ранку, а сам, забравши із собою осіб 10 – 15 виконавців, попрямував назад до цих малин (хат. – Ред.), оточили їх, перевірили, нічого не знайшли, і вжив заходи щодо освітлення навколишньої місцевості. Послав сека (секретного агента. – Ред.) в Лаврику освітити малину Маська Федота.

Потім провели ретельний обшук у квартирах. Гільз у квартирах не знайшли, бо вже було замечено і видно, що господині гільзи збрали та сховали, і тільки під одним вікном Куцюка знайшли 5 гільз від револьвера "Браунінга" №2. Інші гільзи від гвинтівки знайшли... довкола хат.

До 10 год. ранку прибув загін із 298 полку і міліції із Сквирі. Освітили Шалівський і Терешківський ліси. Перевірили малину в Тхорівці в Кульчицького – нічого не виявлено.

Куцюк Остап і Антонок Лазар пішли з бандитами.

Мною заарештовані дружини, описано майно і передано на зберігання гол. сільради.

Після чого із загном прибув до Сквирі. Бандитів, судячи з пострілів, було 8 – 10 осіб з ручним кулеметом.

1/III 25 р.,
Уповноважений по б/б (підпис)

Переклад з російської.
Публікується вперше.
Публікація Владислава Карпенка.

Від редакції
Остап Сергійович Куцюк, 1890 р. н., та Лазар Васильович Антонок, 1893 р. н., через 2 дні після перестрілки з'явилися до ГПУ і сказали, що в них ночували "бандити".

Щоб зберегти життя, Остап Куцюк формально дав згоду бути сексотом, але "продовжував допомагати отаманові Шкурку та іншим підпільникам. Чекисти писали, що "він намагався приховати це від Окрвідділу ГПУ і тим часом повідомляв банду, що її хоче видати Антонок Лазар, за що Шкурко і хотів вбити останнього. За час своєї секретності на ГПУ Куцюк жодного разу своєчасно не повідомив про те, що Шкурко був у нього вдома, а завжди повідомляв через 3 – 4 дні". Зрозумівши, що Остап Куцюк продовжує співпрацювати з українськими партизанами, чекисти 31 жовтня 1926 р. розстріляли його.

Дж.: ГДА СБУ. – Арх. 12933. – Том 1. – Арх. 23 зв. – 24.

Малюнки Дмитра Бур'яна "Безстрашний командир" і "Козак, душа правдива".

ОДИН У ПОЛІ – ВОЇН

Починалася весна 1920 року. У Борисполі готувалося повстання проти російських окупантів. Козак Вороньківської сотні Герасим Коломієць дістав наказ від сотника Івана Черпака відвезти листа до козаків у с. Старе. Швидко зібравшись, Герасим осідлав коня, взяв шаблю, гвинтівку. Околицями виїхав на Переяславський шлях, який у той час проходив через Писарську гору і далі горою, повз нинішнє с. Гологурів на Старе. На гору кінш ішов рясно, а з гори сам зірвався в галоп, аж у вухах свистіло. У цей час у протилежному напрямку з Переяслава рухався кінний загін переяславських чекістів у кількості 25 шабел. Вони вже знали про

підготовку повстання і їхали на підтримку бориспільських більшовиків. Ще на виході з лісу чекісти помітили вершника у військовій формі, що мчав з гори прямо до них. Приготувавши рушницю, загін зупинився, чекаючи пташку, що сама летіла до їхніх рук. Герасим занадто пізно помітив небезпеку, але, миттєво оцінивши ситуацію, помчав прямо на ворогів.

– Кто командир? Я спрашиваю, кто старший?! – і додав добірного російського матючка, якого так багато чув за роки служби в царській армії.

Вороги отетерили і опустили гвинтівки: що за великий начальник перед ними?

– Я! – вигукнув комісар у шкряпці і в кашкеті з червоною зіркою, що сидів на коні в центрі колони.

– Получи приказ! – закричав Герасим, направляючи коня прямо до нього.

Вихопивши шаблю, завдав важкого удару прямо по нерозумній голові. Рубаючи направо й наліво, він вривався в колону ворогів. Скориставшись гвинтівками чекісти не змогли, боялись поцілити у своїх. Та шаблями завдали Герасиму декілька тяжких ран. Вірний кінш виник козака з ворожої засідки. Навздогін лунали постріли, але ліс закрит козака від куль.

Вороги побоялися гнатися за сміливцем. Втративши командира, маючи вбитих і поранених, червосумчан, які навчалися в Українській господарській академії в Подєбрадах.

Про значення цього видання для вивчення історії рідного краю говорили краєзнавці Геннадій Іванушенко та В'ячеслав Артюх.

Окремі розділи книги присвячені героям, які захищають Україну від агресора на Сході України. Про них і про волонтерську робо-

У СУМАХ

У в Сумській обласній бібліотеці відбулася презентація енциклопедії "Сумщина в боротьбі" Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича, яка містить 120 біографій та спогади сумчан – учасників Визвольних змагань,

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКІ СТОСУНКИ В ДОЛІ СТАРШИНИ ЯКОВА ГАЛЬЧЕВСЬКОГО 22 БЕРЕЗНЯ ВИПОВНЮЄТЬСЯ 75 РОКІВ ВІД ДНЯ ЗАГИБЕЛІ ЯКОВА ОРЕЛА-ГАЛЬЧЕВСЬКОГО, УКРАЇНСЬКОГО МИСЛИТЕЛЯ, СОТНИКА АРМІЇ УНР, ОТАМАНА ПОДІЛЬСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ ГРУПИ, АВТОРА СПОГАДІВ "ПРОТИ ЧЕРВОНИХ ОКУПАНТІВ"

“Ще за життя сл. п. Головного Отамана Симона Петлюри, коли він перебував на еміграції у Варшаві, з його ініціативи були здійснені заходи, щоб наших старшин, переважно штабових, примістити в армії тих держав, де перебувала українська військова еміграція. Ціль була ясна: виробити кадри (майбутньої) Української армії. Інакше сказати – постійною службою в тій чи іншій чужій армії тримати наших старшин у “формі” модерного військового знання на випадок війни з Совітами чи революції в СССР”.

Так починаються спомини “З воєнного нотатника” видатного старшини Армії УНР, а пізніше контрактного майора польського війська Якова Гальчевського (Войнаровського).

Скажемо відверто: нашим сусідам-полякам буде важко і прикро читати цю книгу. Ми б не хотіли зачіпати їхнього самолюбства, але наша до них доброзичливість не може бути приводом для замовчування сторінок нашої історії, тим більше таких дивовижних, як пожевкли сторінки воєнного нотатника Якова Войнаровського (Гальчевського).

У польській армії як контрактний офіцер Гальчевський служив із 1 вересня 1930-го до 18 вересня 1939 року. Для поляків було дивною справою, що українець, “гайдамака” є серед польського старшинського корпусу. Войнаровський “тримався гідно і досить скромно: намагався не реагувати на їхні спроби “вдарити по амбіції”. Багато працював. Незабаром – на офіцерських вправах із тактики виявилось, що знання всіх без винятку польських капітанів і майорів полку є значно нижчими, ніж у “гайдамаки”. Начальство помітило це і направило Якова на вищі піхотні курси для штабових офіцерів, які він успішно скінчив...”

“Декому з українців здається, – писав Яків Васильович Орел-Гальчевський у своїх спогадах “З воєнного нотатника”, – що старшини українські зробили неетично, служачи в польському “ворожому” війську. Одне скажу: нам тільки ходило здобути військові знання”. Далі Гальчевський пише, що пережив багато душевних мук, коли, наприклад, під час державних польських свят в офіційних промовах звучали обов’язкові антиукраїнські висловлювання (“завжди в офіційній публічній промові почуєте щось злого про українців”).

“Не раз мимоволі чоловік був свідком викладів поляків, як треба нищити українців... – згадував Гальчевський. – В касині жидки – резервові старшини – мають “лише одне бажання” в часі обіду: щоб їм казали різати українців! Коли є підхорунжі-українці, то ваш начальник дає вам сутегію, щоб, боронь Боже, не пропустити українця в офіцера резерви. Приділять до полку українців із Полісся, і ви бачите (запис у графі) “народовість” – тутешній; коли спитаєте, чому це так, або переправите в евіденції на слово “українська”, то на вас напишуть донос до вищої влади. Коли кілька старшин-поляків говорять про щось, а ви підійдете, то вони мовкнуть, щоб “тен українець” не чув. Коли від вас ховають всякі “моби”, накази, таємні речі, то ви чуетесь незavidно.

Тисячі прикладів є, що майже кожному контрактному старшині-українцеві не раз серце обливалось кров’ю в часі його перебування в чужій шкурі. Може, були такі, що з поляками поженились, дуралиси свого, стали більшими поляками за Пілсудського, але й на них польський офіцерський загаль дивився зневажливо, як на менш вартісні індивідууми. Та завжди до них було підозріння, що ті типи непевні”.

Як один із прикладів дикого, нелюдського ставлення поляків до українців Гальчевський згадує

розповідь польського полковника Равіча-Мисловського “про його бійку з українцями під Городком-Ягелонським у 1918 – 1919 роках... Равіч-Мисловський узимку зробив випад на українську позицію і взяв кілька полонених. Він негайно наказав повбивати на ставу в лід палі з попередними листвами. До тих попередок на його наказ поприр’язувано українців за ноги. Цілу ніч поливали поляки водою українців при 25^о морозу. На другий день рано мав пан (тоді) польський підпоручик, як казав, чудову картину, бо в проміннях зимового сонця в льоді виблискували заморожені українці”.

Полковник Равіч-Мисловський “часто і охоче повертався” до цієї історії, особливо любив повторювати її в присутності українців, які служили під його командуванням. Взагалі, політика польської держави та її інституції до українського населення була жахливою. Досить згадати паціфікації українського населення, щоб серце облилося кров’ю. А руйнації старовинних українських церков та цвинтарів на Лемківщині, Холмщині, Підляшші та Волині?! А насильне перетягування українських дітей до костелів?! А злочини польських “Кракусів”?

Перед початком Другої світової війни поляки в усіх сферах життя пресингували українців. Польський шовінізм було де-факто возведено в ранг державної політики. Повсюдно і настирливо поширювалися гасла “Польща для поляків” та “Польща від моря до моря”. І це на етнографічних українських землях!

На населення лемківських, холмських та інших українських сіл, споконвіку українських, різко посилювався тиск католицької церкви: дітей учнівського віку таємно від батьків перехрещували в католицьку віру. У школах, навіть у чисто українських селах, викладання велося лише польською. Поляки, поставивши собі за мету асимілювати або вигнати українців, поводитися зухвало. Від погроз вони перейшли до фізичного винищення. Особливо полювали поляки за “мужами довір’я” – свідомими українцями і найкращими господарями.

Не дивно, що по селах почали стихійно творитися українські відділи самооборони. Люди змушені були ночувати в одній частині села – під захистом самооборони. Вночі до їхніх, залишених напризволяще, хат приходили поляки: били вікна, ламали меблі, розкидали в коморах продукти, товклися по них, залишали образливі надписи на стінах будинків...

Гальчевському було надзвичайно важко морально служити в цей час у польському війську, яке підпирало державу, що відкрито боролася проти його братів і сестер. Тому й не дивно, що німецько-польську війну 1939 р. Яків сприйняв із радістю. “З першим гарматним стрілом на німецько-польському кордоні моя мрія про відбудову Української державності набрала більш конкретних форм...” – писав він.

Основний масив спогадів “З воєнного нотатника” стосується блискавичної, 18-денної, польсько-німецької війни 1939 р., у якій Яків Войнаровський (Гальчевський) був примушений своїм безпосереднім командиром Равічем-Мисловським брати участь на боці Польщі – всупереч домовленостям між українським еміграційним центром і Генеральним штабом польської армії, згідно з якими використовувати контрактних офіцерів-українців можна було лише в боротьбі проти більшовиків.

Та все ж Гальчевський до кінця добросовісно виконував свої обов’язки командира батальйону. І лише 18 вересня 1939 р., коли польська катастрофа стала dokonаним фактом, маючи веселі настрої, що “перестає існувати бундючне панство”, “майор Войнаровський” здався в полон німецькому офіцерові. Розвал гнобительської Польщі справді був для Якова святом.

У полоні Гальчевський здобув велику пошану до себе з боку німців, які вже в січні 1940 р. його відпустили.

Повернувшись додому, у с. Пересоловичі, до дружини Надії Которович (до речі, вона є тіткою відомого українського музиканта Богдара Которовича), Яків нарешті ґрунтовно засів за письмовий стіл. Насамперед він завершив рукопис “З воєнного нотатника”, який розпочав писати

в німецькому таборі в Люкенвальде. Потім написав історіософічну працю (без назви) з 25 розділів. Та оскільки польський терор набрав обертів, він змушений був знову взятися до військової справи.

Яків Гальчевський створив і очолив Грубешівську (повітову) самооборону (на Холмщині). Його безцінний досвід отамана та професійного військового привів до того, що Грубешівська самооборона стала ефективним зряддям у боротьбі проти польського насилья.

Попри збройний конфлікт, Гальчевський не один раз звертався до поляків із пропозиціями замирення, зрозуміло, не через велику любов, а через розуміння, що українсько-польський конфлікт простилає шлях червоній російській орді. Розумів це і дехто з поляків... На жаль, явна меншість...

21 березня 1943 року, повертаючись із похорону товариша Домбського, забитого поляками, Яків Гальчевський заїхав до Пересоловичів провідати родину. Та зрадник вже вирішив його долю: у ніч проти 22 березня школу, де жила дружина із сином Романом, оточили тридцять бойовиків Армії Крайової, озброєних автоматами. Яків мав лише пістолет.

На пропозицію здатися Гальчевський відповів пострілами. Бойовики Армії Крайової знали, що у приміщенні перебувають дитина і жінка. Попри це, вони закидали школу гранатами. Гальчевський, на льоту зловивши кілька гранат, викинув їх назад через вікно – і п’ятеро недолудків поплатилися за свою жорстокість. Та під час перестрілки все ж кілька куль поранили відважного отамана. Озвірілі “жолнеже” витягнули на подвір’я стікаючого кров’ю лицаря і на очах дитини та дружини почали ламати йому руки і ноги. А потім добилю багнетами...

Коли добивали, нелюди кричали: “Досить бик найвє польського хліба!”. Вже мертво тіло польськї недолудки порубали сокирами на шматки.

Після вбивства Гальчевського поляки рушили в сусіднє село Трещани, що за 5 кілометрів, де вбили батька і брата Антона Богуна – завідувача кооперативу “Пробоем” у Грубешові...

Свій життєвий шлях один із найкращих синів України ХХ століття закінчив 22 березня 1943 року. “Стрижена Холмщина велічаво ховала свого героя, лицаря й отамана... Людину боротьби, а не переговорів з ворогом... Без благань і нарікань йшов він важким шляхом служби Україні і Військові... Полковник Гальчевський навик пов’язав себе з українською визвольною ідеєю”.

Поховали Якова Гальчевського в місті Грубешові на Холмщині (нині Польща) за масової участі населення та приїжджих з інших українських земель... Труну не розкривали – настільки порубаним і посиченим був батько-отаман...

Недоброзичливіці України з польського табору можуть втішитися, адже бойовики Армії Крайової вбили таки Якова Гальчевського, а могилу його на цвинтарі у Грубешові зрівняли із землею. Незважаючи на те, що він послідовно виступав за припинення українсько-польського збройного конфлікту, бо вважав головним ворогом України і Польщі Москву.

Так що поляки – хоч і незаслужено – все ж поквиталися з Гальчевським. Але луна його голосу і голосів його побратимів дійшла до нас.

Дай Боже, щоб слово Гальчевського допомогло збагнути причини українсько-польського протистояння і посприяло нам не повторювати більше помилок, якими завжди талановито користувалася імперська Москва.

Не хотів би, щоб ця публікація була сприйнята як протипольська. Навпаки, ми б хотіли жити з поляками в мирі. І політика Польщі сприяє порозумінню між нашими народами. І загоєє рани (статтю було написано років 10 тому й опубліковано в газеті “Шлях перемоги”. Тоді польські урядовці поводитися по-людськи. – Ред.). Навіщо ж їх зараз ятрити? Навіщо польська сторона вимагає від нас покаяння за різанину 1943 року? Це непродуктивна позиція. Тим більше що саме польська шовіністична політика стала причиною братовбивчої різанини 1943-го і подальших років.

Роман КОВАЛЬ

СИМВОЛ НЕСКОРЕНОЇ УКРАЇНИ

ІСТОРИЧНИЙ КЛУБ “ХОЛОДНИЙ ЯР” РЕКОМЕНДУЄ ВІДЗНАЧИТИ ТАКІ ДАТИ

100 р. перемоги над російською армією. 7 березня 1918 р. Вільне козацтво (8000 осіб) на чолі з Хведотом Бондарем із с. Керелівки (тепер с. Шевченкове) біля ст. Бобринської (тепер станція Тараса Шевченка) розгромило 8-му російську армію. 12 березня 2018 р. в с. Шевченковому буде встановлено меморіальну дошку на пам’ять про цю перемогу.

100 р. загибелі родини Бардіжів. 9 березня 1918 р. в м. Туапсе більшовики розстріляли міністра внутрішніх справ кубанського уряду, організатора Вільного козацтва на Кубані Кіндрата Бардіжа, його батька Луку та синів Віанора і Микола, отаманів Гайдамацького і Чорноморського кошів Кубанського вільного козацтва.

100-ліття перепоховання крутянців. 19 березня 1918 р. в Києві на Аскольдовій могилі поховали студентів, які загинули під ст. Крути.

100-ліття перемоги під Ромоданом. 21 березня 1918 р. 2-й Запорозький полк Петра Болбочана після важких боїв з більшовиками (у співпраці з німецькою армією) звільнило місто і станцію Ромодан від більшовиків і “чехословаків”.

21 березня 2018 р. у смт Ромодані заплановане встановлення меморіальної дошки на пам’ять про цю перемогу.

100-ліття перемоги над росіянами під Полтавою. 27 березня 1918 р. гордієнківці та інші запорозькі частини, побивши російське військо, визволили Полтаву.

145 років із дня народження ідеолога української самостійності.

31 березня 1873 р. народився Микола Міхновський, ідеолог Самостійної України, творець українського війська. Історичний клуб “Холодний Яр” разом із Згурівською

ОДА о 12.00 30 березня в актовій залі Згурівської ОДА проводить вечір пам’яті Миколи Міхновського. Участь візьмуть Роман Коваль, кобзарі Тарас Компаніченко і Тарас Силенко, барди Валерій Мартишко і Володимир Самаїда.

100-ліття звільнення Харкова. 6 квітня 1918 р. Запорозька дивізія звільнила Харків.

120 років з дня народження вояки Армії УНР, патріарха УАПЦ.

10 квітня 1898 р. народився Степан Скрипник (Мстислав), козак кінно-гайдамацького полку імені Костя Гордієнка, хорунжий 3-ї Запорозької дивізії Армії УНР, Патріарх УАПЦ, племінник Симона Петлюри.

100-ліття історичної зустрічі. 17 квітня 1918 р. в м. Олександрівську (нині Запоріжжя) відбулася зустріч Січових стрільців полковника Василя Вишиваного і Кримської групи полковника Петра Болбочана.

75 років від дня загибелі. 22 березня 1943 р. в нерівному бою з 18-ма поляками загинув Яків Орел-Гальчевський, командир Грубешівської самооборони, сотник Армії УНР, автор спогадів “Проти червоних окупантів”.

100-ліття визволення Криму. 24 квітня 1918 р. Кримська група Армії УНР Петра Болбочана звільнила Сімферополь та інші міста від більшовиків.

100-ліття створення українського флоту. 29 квітня 1918 р. Чорноморський військовий флот підняв українські прапори.

100-ліття проголошення Гетьмана України. 29 квітня 1918 р. Павла Скоропадського проголошено Гетьманом України.

ЛЕГЕНДА “АЙДАРУ”

“Горобець після бійки” ця зачіска зветься, Завиватися в кільця почала борода. Без копійки в кишені, з Україною в серці, Він півроку в окопах, бо в країні біда.

Не жаліється і ні про що він не просить, Закидає на плечі кулемета стрічки, Що Бог дасть те і їсть, що дадуть – те і носить, Мій найстарший синок, дитя простоти.

І коли мене сумніви беруть похмурі, І я знов починаю не в сих і не в тих, Заглядаючи в очі його волошкові, Я знаходжу там спокій, як на ликах святих.

Русланові Бобурову-“Німцю”

Від редакції 23 березня 1966 р. народився Руслан БОБУРОВ-“НІМЕЦЬ”, кулеметник 24-го Окремого штурмового батальйону “Айдар”. Загинув у боротьбі за вільну Україну. Лицар ордена “За мужність” III ст. (помертньо).

Нагороджений нагрудним знаком “За оборону Луганського аеропорту” (помертньо). Вічна слава!

МАРІЯ СТЕПАНІВНА ВІВЧАРИК-“СКЕЛЯ” (21.07.1925, с. КРИВЕНЬКЕ, ТЕПЕР ЧОРТКІВСЬКОГО Р-НУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛ. – 18.02.2018, м. СМІЛА ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛ.)

Відійшла у вічність Марія Вівчарик-“Скеля” (у дівочтві Ластівка), багаторічний член ОУН, станична ОУН, в'язень російських концтаборів, член Всеукраїнського товариства політичних в'язнів і репресованих, ініціатор відновлення УАПЦ в Смілі, активна парафіянка храму Різдва Святого Івана Хрестителя.

Її батько, Степан Ластівка, був січовим стрільцем. Після поразки Української революції він дуже довго лікувався, тож фактично Марія виростала з мамою, дідусем і бабусею, свідомими українцями. Саме вони навчили її любити Україну.

Мама Марії – Євдокія Ластівка (по батькові Шмата) – була членом товариства “Просвіта”, на зібрання брала із собою і дочку.

З 8 років допомагала односельцям рятувати людей з Великої України, які тікали від Голодомору 1932 – 1933 рр. (село Кривеньке розкинулося за 5 км від кордону між СРСР і Польщею, що проходив по річці Збручу).

У 13 літ Марія стала й членом Товариства “Луг”, 22 грудня 1941 року – членом ОУН. Саме тоді склала

присягу. Спочатку була зв'язковою, а коли станичний Іван Манзюк у травні 1944 р. був переправлений на Волинь, її призначили на його місце.

У рідному селі Марія Ластівка закінчила 7 класів. Готувалася вчитися далі, та на заваді стала війна. У 1945 р. їй вдалося вступити в Чортківське педучилище. Однак 18 грудня 1945 р. Марію заарештувало КГБ. А вже в лютому 1946 р., після страшних катувань під час т. зв. слідства, військовий трибунал у Чорткові засудив її на 10 років концтаборів і 5 років позбавлення прав.

З квітня 1946 р. вона відбудувала затоплені шахти Донбасу. У листопаді її вивезли в Комі АРСР. Спочатку – в “Устьвимлаг” у місті Княжпогості, де вона сплавляла ліс на річці Вимі. Відтак потрапила в зловісний “Мінлаг” у місті Інти, де працювала на різних важких роботах (переважно земляних) – копала у вічній мерзлоті фундаменти під різні будови. Звільнили її в жовтні 1954 р. і відправили на поселення в ту ж Інту.

Після звільнення одружилася з Іллею Вівчариком – земляком із сусіднього з Кривеньким села Сидорова, який щойно звільнився з ув'язнення. У 1969 р. їй вдалося повернутися в Україну, у Смілу, бо в Західній Україні жити не дозволяли.

Була серед засновників міських організацій Народного руху в Україні, Товариства політв'язнів і репресованих, Товариства української мови ім. Тараса Шевченка, Конгресу українських націоналіс-

тів. Останнім часом її знали і як активістку громадської організації “Територія гідності”, мала поспівчення №1, яке залишатиметься за нею навічно.

Була активною волонтеркою, постійно допомагала нашим бійцям на фронті. За заслуги перед Україною була нагороджена – орденом Княгині Ольги і відзнакою “Холодний Яр”.

Виростила двох синів – Богдана й Олександра (журналіста, члена Історичного клубу “Холодний Яр”), двох онуків – Назарія і Василюку, встигла натішитися правнучкою Зорянюкою.

Чин поховання Марії Вівчарик провели в новозбудованій церкві Різдва Івана Хрестителя (УАПЦ). Цей обряд у церкві здійснювали вперше – з огляду на заслуги спочилої. Проводив його настоятель храму і духівник Марії Вівчарик митрофорний протоієрей Михайло Шевчук. Співслужив клірик Черкаської єпархії УАПЦ отець Віталій.

В останню путь ветерана Визвольних змагань проводжали рідні, друзі, сусіди, активісти громадських організацій, депутати міської ради, виконавчач обов'язків міського голови Сміли Костянтин Синьогуб.

У похороні активну участь взяли учасники АТО, які у промовх називали Марію Вівчарик своїм побратимом.

Труну опускали під звуки салів. Вічна слава!

Від імені Історичного клубу “Холодний Яр” Роман КОВАЛЬ

МИКОЛА СЛОБОДЯН (21.06.1944, с. РОСОХАЧ, ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛ. – 9.02.2018, с. РОСОХАЧ)

З дитинства захоплювався боротьбою УПА, слухав зарубіжні радіостанції, відчував потребу боротися проти колонізації та російщення України.

Обурю в ався знищенням пам'ятних хрестів у селі, руйнуванням церкви та могили січових стрільців, арештами української інтелігенції 1972 року, відтак з охотою прийняв пропозицію Володимира Мармуса вступити в підпільну патріотичну молодіжну організацію, яка боротиметься за незалежність України.

14 січня 1973 р. Микола в хаті Андрія Кравця в урочистій обстановці – зі свічками, вклякнувши на коліна перед хрестом та образом Божої Матері, – склав присягу, яка зобов'язувала вважати боротьбу за незалежність найвищим обов'язком. Крім господаря, були присутні Володимир і Микола Мармуси, Петро Вігів, Володимир Сеньків,

Петро Винничук, Микола Лисий. 9-м членом організації став Степан Сапеляк.

Микола взяв участь у виготовленні та встановленні в м. Чорткові 4 українських національних прапорів та поширенні 19 листівок 21 січня 1973 р. – напередодні 55-ї річниці проголошення ІV Універсалу Центральної Ради та 54-ї річниці Злуки УНР і ЗУНР. Розклеював листівки, що закінчувалися гаслами: “Свободу українським патріотам!” “Ганьба політиці русифікації!” “Хай живе зростаючий український патріотизм!” і вимогами свободи друку, мітингів і зібрань.

Заарештований 22 березня 1973 року. Засуджений разом із шістьма іншими членами організації на закритому засіданні Тернопільського обласного суду 24.09.1973 за ст. 64 (“участь в антирадянській організації”) та 62 ч. 1 (“антирадянська агітація і пропаганда”) до 3 р. ув'язнення в таборх суворого режиму та 2 р. заслання.

Карався в таборі суворого режиму ЖХ-385/19, пос. Лесної Теньгушовського р-ну, Мордовія, разом з Петром Винничуком. Працював коцегаром, у сушильному цеху. Спілкувався з колишніми воєнками УПА Миколою Кончаківським, Дмитром Синяком, Іваном Мироном, Михайлом Жураківським, Романом Семе-

нюком, з отцем Денисом Лукашевичем та широким колом молодих політв'язнів різних національностей.

Восени 1975 р. етапований у табір ВС-389/37, Пермська обл., пос. Половинка Чусовського р-ну, де були зібрані майже всі його посправники. Брав участь в акціях протесту, у підготовці інформації про події в зоні. Заслання відбував у с. Нікольську Кривошеїнського району Томської області.

Навесні 1978 р. повернувся в с. Росохач. Одружився з Ольгою Свідзинською, мають синів Василя, Андрія, Михайла і дочку Марію.

Наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. М. Сlobodan брав активну участь у русі за незалежність. Був членом Координаційної ради Чортківського “Меморіалу”, членом УГС, УРП та РХП. Реабілітований відповідно до Закону УРСР від 17 квітня 1991 р. “Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні”.

18 серпня 2006 р. нагороджений орденом “За мужність” І ступеня.

Імена всіх учасників Росохаської групи закарбовані в пам'ятній таблиці, урочисто відкритій на приміщенні Чортківського педучилища 26 січня 2012 року.

Василь ОВСІЄНКО. Харківська правозахисна група

ЧЕРЕЗ “НОВУ ПОШТУ” МОЖНА ПРИДБАТИ

“Український календар Визвольної боротьби” Романа Ковалю – 50 грн.
“Історія Холодноярської організації” Романа Ковалю – 25 грн.
“Отаман Зелений” Романа Ковалю – 65 грн.
“Прочитайте ту ю славу” Ольги Страшенко – 35 грн.
“Подєбрський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 100 грн.
“Отаман Орлик” Романа Ковалю – 50 грн.
“Сто історій Визвольної війни” Романа Ковалю – 65 грн.

“Похід Болбочана на Крим” Бориса Монкевича – 50 грн.
“Крізь павутиння змосковщення” Романа Ковалю – 50 грн.
“Шевченкіана Михайла Гаврилка” Романа Ковалю – 65 грн.
“100 облич Самостійної України” Романа Ковалю – 50 грн.
“Солодко-гіркий романс”, аудіодиск Людини Хворост, 50 грн.
“Історія України-Русі” Миколи Аркаса – 60 грн.
“Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею” Романа Ковалю – 400 грн.
“Тиха війна Рената Польового” Романа Ковалю – 200 грн.

Книжки можна придбати через “Нову пошту”, попередньо переказавши кошти на картку Романа Ковалю у ПриватБанку: 5168 7556 2267 7496.

Переславши гроші, зателефонуйте до редакції.

Повідомлення можна зробити й електронним листом на адресу редакції.

Окрім вартості книжки, замовник оплачує й доставку.

Тел. (044) 242-47-38, 067-726-30-36.

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 40 грн.

[HTTP://NEZBORIYMA-NACIYA.ORG.UA/](http://NEZBORIYMA-NACIYA.ORG.UA/)

У редакції через “Укрпошту” можна придбати такі книги:

(ціну вказано, враховуючи вартість пересилки книг поштою):

“Яків Орел-Гальчевський: боротьба і філософія боротьби” Романа Ковалю – 62 грн.
“Подєбрський полк” Армії УНР Романа Ковалю, Віктора Моренця та Юрія Юзича (т. 2) – 125 грн.
“Український календар Визвольної боротьби” Романа Ковалю – 75 грн.
“Отаман Зелений” Романа Ковалю – 89 грн.
“Історія Холодноярської організації” Романа Ковалю – 40 грн.
“Прочитайте ту ю славу” Ольги Страшенко – 55 грн.
“Отаман Орлик” Романа Ковалю – 75 грн.
“Сто історій Визвольної війни” Романа Ковалю – 90 грн.
“Похід Болбочана на Крим” Бориса Монкевича – 75 грн.
“Крізь павутиння змосковщення” Романа Ковалю – 77 грн.
“Шевченкіана Михайла Гаврилка” Романа Ковалю – 85 грн.
“100 облич Самостійної України” Романа Ковалю – 75 грн.
“Історія України-Русі” Миколи Аркаса (2-ге, кривеньке, видання) – 85 грн.
“Михайло Гаврилко: і стеком, і шаблею” Романа Ковалю – 440 грн.
“Тиха війна Рената Польового” Романа Ковалю – 250 грн.
Аудіодиск “Солодко-гіркий романс” Людини Хворост – 75 грн.

Книжки можна придбати, попередньо переказавши кошти електронним переказом на ім'я Р. М. Ковалю, вул. Курська, 20, пом. 14, Київ, 03049.

“Незборима нація” – газета для тих, хто хоче знати історію боротьби за свободу України

ПЕТЛЮРІВЕЦЬ ІЗ МАЛИХ БУДИЩ

Артем Зубенко народився в селі Малих Будищах Заїченської волості Зінківського повіту Полтавської губернії. Й довідався про нього на початку 2000-х років, вивчаючи архівно-кримінальну справу його двоюрідного брата Іллі Зубенка (1893 – 1966), голови Малобудищанської “Просвіти” в 1917 році. 15 вересня 1937 р. слідчий запитав його: “Обвиняемый Зубенко, скажіть следствию правдиво, Ви піддерживаете связь с родными, бежавшими вместе с Петлюрой за границу?”

Ілля Зубенко відповів: “Я имел двоюрідного брата, Зубенко Артём Николаевич, который служил в контрреволюционной армии Петлюры, и при отступлении последнею и он отступил, куда – неизвестно. В 1921 г. я получил письмо и узнал, что брат Зубенко Артём оказался на жительство в г. Прага (Чехословакия), после этого ещё писал 2 письма, в яких изображал его жизнь. Об этом я сообщал в органы ГПУ, а также оставял подленики моего письма, которое я писал за границу брату Зубенко Артёму. Окончательно я связь с ним порвал с 1925 года. С этого времени никакого сообщения от брата Зубенко Артёма не имел и ему также не писал”.

Двоюрідна племінниця Артема Зубенка, відома на Кубані вишвиальниця Віра Федосіївна Мордіна (в дівочтві Зубенко), 1927 р. н., у листі до мене від 3 березня 2005 р. зазначила інше ім'я по батькові Артема Зубенка – Прокопович. Написала, що він інженер, у ЧСР створив сім'ю. З цього свідчення можна зробити висновок, що хтось із малобудищанських Зубенків мав зв'язок з Артемом Зубенком.

Уточнення про те, що Артем Зубенко був інженером, спонукало мене звернутися до Романа Ковалю, з яким я познайомився 2011 року в Холодному Яру. Справа в тім, що він з Віктором Моренцем і Юрієм Юзичем випустив 2 томи книги “«Подєбрський полк» Армії УНР”, у яких оприлюднено біографії українських воєнків – студентів і випускників Української господарської академії в Подєбрадах. Я запитав, чи не зустрічав він серед “подєбрців” ім'я Артема Зубенка.

Роман Миколайович відповів: “Артем Зубенко, якщо він воєнк, то у подєбрській академії він не вчився. Пишу так, бо ми вибирали для своєї книжки лише воєнків, а інших лишали за бортом нашої уваги”. Роман Коваль також повідомив, що в книзі Семена Наріжного “Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами”, виданій у 1942 році в Празі, на с. 5 зазначено, що “інж. А. Зубенко” склав пожертву на видання цього видання”, а “під номером 212 вміщено і світлинку “Арт. Зубенка”. Роман Коваль надіслав і фото нашого земляка з цієї книги.

Ім'я борця за нашу незалежність повертається. Сподіваюся, що в майбутньому пошастить віднайти детальнішу інформацію про життя Артема Зубенка за кордоном.

Віктор МЩАНИН, провідний науковий співробітник Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному

КВІТИ НАЦІЇ

Вадим Яворенко отримав несподіваний подарунок: медсестра УПА “Квітка” надіслала дивом збережене фото.

Зустріч із провідником “Перебийносом” відбулася в жовтні 1949-го на горі Копілаш, що між Гуцульщиною і Буковиною. Всі особи ідентифіковані. Дві дівчинки (нині це вже жінки віком понад 80 років) – живі (“Квітка” стоїть праворуч). Героям слава!

Володимир ДОРОШ

ЗЛЯКАЛИСЯ УКРАЇНСЬКОГО ПРАПОРА

На День Соборності України наші хлопці прикріпили до повітряних кульок Державний прапор України. Вітер поніс його на окуповані райони Луганської області. Серед окупантів і місцевих зрадників – переляк: вони прийняли прапор за бомбу.

Ну хто бачив, щоб бомба літала на повітряних кульках, та ще й пофарбована в синьо-жовті барви! Як говорить українське прислів'я: “Лякана ворона й куца боїться”.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ

ЗАХИСТУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ **ПЕРЕХОДЬ НА УКРАЇНСЬКУ!**

РОЗМОВЛЯЙ ДЕРЖАВНОЮ МОВОЮ НАЦІЇ!

УКРАЇНСЬКА МОВА - ЦЕ НАША ЗБРОЯ У ВІЙНІ З РОСІЄЮ

e-mail: a.zahystmovy@gmail.com >>> (044) 531-42-21 (067) 878-52-48
www.zahystmovy.org.ua

ЩИРО ДЯКУЄМО ЗА ПІДТРИМКУ ГАЗЕТИ “НЕЗБОРИМА НАЦІЯ”

**Тодору НАДИШИНУ (м. Кременчук) – 300 грн.
Ігореві СМЕТАНСЬКОМУ (м. Калуш) – 200 грн.,
Світлані МИРОНЧАК (Хмельниччина) – 50 грн.**

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ ЧАСОПИС

переплатний індекс: 30504

НЕЗБОРИМА НАЦІЯ

Її редактор Роман Коваль – дослідник Визвольної боротьби українців за свою державу у 1-й половині ХХ століття. Ця газета – про долі Українських січових стрільців, воєнків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатська Січ, ОУН, УПА, воєнків АТО, а також про козарів, письменників, нові книжки про Визвольну боротьбу, які видає Історичний клуб “Холодний Яр”.

Ціна передплати на рік – 49,88 грн.

Наш індекс – 33545

Редактор **Роман Коваль**
Верстка **Олександр Литвин**
Коректор **Надія Овчарук**

Інформаційне забезпечення **Микола Владзімірський, Ляна Гайдук**

Технічний директор **Максим Селюзкін**

Адреса для листування **03049, Київ, вул. Курська, 20, пом. 14.**

Тел./факс: **242-47-38**

kovalroman1@gmail.com

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Видання зареєстровано 28.12.1993 р.

у Державному комітеті України у справах видавничтв, поліграфії та книгорозповсюдження.

Серія КБ №325.

Наклад 2000 примірників.

Видруковано 26.02.2018 р.

ТОВ “Прес Корпорейшн Лімітед”

Номер замовлення 1710314

Засновник Роман Миколайович Коваль